

Farkas Ádám – Kertész Dávid – Schrettner Attila

A visszaélés elleni adatalapú technológiák előnyei és kihívásai

Bevezetés

Az általános digitalizáció a vállalati működésben is megjelenő technológiai fejlődés mellett a visszaélések elterjedését és kifinomultságát is növelheti. Képes-e a technológia-vezérelt csalás elleni küzdelem ezt a kihívást teljesíteni? Cikkünkben megvizsgáljuk, hogy az egyértelmű előnyök mellett milyen jelenlegi kihívásai vannak a visszaélés-elleni technológiák vállalatokon belüli elterjedésének, alkalmazásának, illetve, hogy a megfelelő forrásbővítés, illetve -átsoportosítás miként segítheti a cégeket csalásellenes törekvéseikben, és így a hatékonyabb és etikusabb üzleti működésben.

Visszaélések hatása

A gazdasági visszaélések kétségtelenül piactorzító hatásúak. Világszerte a cégek éves árbevételük 5 százalékától esnek el gazdasági jellegű visszaélések miatt.¹ Az e mögött meghúzódó tevékenységek az egyértelmű pénzügyi aspektuson túl egyéb, a vállalatok működését hosszú távon is befolyásoló módon fejtik ki hatásukat. Az operációs költségek növekedése mellett csorbát szenvedhet a vállalatok jó hírneve, amitől az ügyfelek és a munkavállalók lojalitása is megkérdőjeleződhet. A visszaélések megelőzése tehát stratégiai fontosságú.

Adatelemzés-alapú kockázatkezelés – általánosan, és belső ellenőrzési szempontból

A visszaélési kockázatok hatékony menedzsmentje az adatokból, elemzési eljárások által történő információkinyerésen alapszik.² A visszaélés-fokuszú adatelemzés képessé teszi a szervezetet a feltörekvő kockázatok feltárására és a szokatlan, gyanús tranzakciók azonosítására. Segíti emellett a belső ellenőrzési feladatok ellátását pl. tranzakciómonitoring, valamint a belső kontrollok és megfelelési eljárások hatékonyságának tesztelése által. A belső audit hatékonyabbá válik a script-ek periodikus auditokon való újrahaználhatóságának köszönhetően, hatásossága pedig a véletlenszerű mintavételt leváltó teljespopulációs tesztelés által nő.³ Emellett erőforrást szabadít fel a rutinfeladatok automatizálásával, aminek

---

¹ ACFE - ACFE Report Estimates Organizations Worldwide Lose 5 Percent of Revenues to Fraud - <https://www.acfe.com/press-release.aspx?id=4294973129>

² OECD - Analytics for Integrity: Data-Driven Approaches for Enhancing Corruption and Fraud Risk Assessments - <https://www.acfe.com/press-release.aspx?id=4294973129>

³ IIA - Data Analytics Is it time to take the first step.pdf (theiia.org) - <https://chapters.theiia.org/montreal/ChapterDocuments/Data%20Analytics%20Is%20it%20time%20to%20take%20the%20first%20step.pdf>

következményeként az ellenőrzés fókusza áthelyezhető a stratégiai kockázatokra. Általánosan tehát növelheti az audit lefedettségét, ami időre és költségekre vonatkozóan jelentős, hosszútávú megtakarítással párosulhat.

Privát szektor szemszöge

A privátszféra entitásai is egyre inkább tapasztalják a visszaélések adatalapú vizsgálatának előnyeit.⁴ Az ACFE felmérése szerint az adatalapú eljárások különböző alkalmazási módjait a vállalatok 80-90%-a tartja egyértelműen előnyösnek. A legnagyobb értéknek a tesztelendő tranzakciók volumenét, az eredmények - fals pozitív rátával mért pontosságát, az elemzés hatékonyságát, valamint az anomáliák detektálásának sebességét tekintik. Mindez a válaszadói statisztikák szerint a következő területeken érvényes leginkább: anomáliák felderítése, automatizált „red flag”-ek, adatvizualizáció, prediktív elemzés illetve modellezés, kapcsolati háló elemzés, szövegbányászat, földrajzi adat-feltérképezés, mesterséges intelligencia/gépi tanulás (*machine learning*) és szentimentelemzés (*sentiment analysis*). A pénzügyi visszaélésekkel kapcsolatos említett vizsgálati módokban fellelhető kettősség proaktív és reaktív oldalát egyaránt erősíti az elemzések egyre inkább adatalapú megközelítése. Egyrészt, a reaktív-jellegű nyomozások és elemzések hatékonysága és hatásossága is előnyt élvez adatelemzés felhasználásakor. Másrészt, egy nagyobb anti-korrupciós irányítási rendszer részeként például „red flag”-ek azonosításával megelőzhető a korrupciós sémák, ami által potenciális bírságok, nyomozások, valamint különböző mértékű és természetű károk kerülhetők el.⁵ Az előrejelzéseket tekintve elmondható, hogy az említett területek közül a mesterséges intelligencia-, és „machine learning”-alapú megoldások elterjedése a következő két évben jelentősen növekedni fog. Míg jelenleg a megkérdezett cégek 13%-a alkalmazza ezeket a technológiákat visszaélés-felderítésre, az implementációs ráta várhatóan triplájára fog nőni a közeljövőben.

Hatóságok szemszöge

Az adatközpontú kockázatkezelés erőteljes voltát ma már az hatóságok sem hagyják figyelmen kívül. A nemzetközi szinten azonosított digitalizációs tendenciákra az új technológiák átvételével, ennek fényében pedig a munkafolyamatok átalakításával válaszolnak, ami a hatóságok (pl. adóhatóságok) ügyfeleinek együttműködésre sarkallása mellett a visszaélés-elkövetők erősebb kontroll alá vételét szolgálja. Utóbbi megvalósulásának egyik pillére a lehetséges visszaélési folyamatok adatalapú tipizálása, amivel már a kockázatkezelés első lépésekor kiszűrhető egy adott visszaélés.

Az implementálás kihívásai

Az adatalapú visszaélési kockázatmenedzsment értékelése során annak egyértelmű előnyei mellett az implementációval járó kihívásokkal is szembesülünk. A vállalatok tapasztalata alapján az új visszaélés-ellenes technológiák adoptálásának fő kihívásai közé tartoznak a költségvetési korlátok, a személyzetet érintő szakértelmi korlátok, a befektetés-megtérülés észlelésének hiánya, valamint az adatminőséget és integrációt érintő aggályok. Az új technológiák implementálásának hosszú távú pozitív hatásainak fényében ésszerűnek tűnhet közvetlenül ezeket az akadályokat megcélózni a sikeres átállás érdekében.

Talán az egyik legkritikusabb kérdés a vállalatok számára az adatalapú kockázatmenedzsmentre vonatkozó befektetés megtérülése (ROI). A ROI mérése számos kihívással jár, mivel a gazdasági entitások nehezen tudják megállapítani a

---

⁴ ACFE – Benchmarking Technology Report -

https://www.acfe.com/uploadedFiles/ACFE_Website/Content/resources/Benchmarking_Technology_Report.pdf

⁵ Tableau - Four ways to use data analytics to identify corruption red flags - <https://www.tableau.com/about/blog/2019/6/identify-corruption-red-flags-using-data-analytics>

visszaélés vagy korrupció adatelemzés általi megelőzésének, illetve azonosításának teljes mértékét. Ennek a mérési problémának az áthidalása azonban jelentősen megkönnyítené az adatalapú csalásfelderítési eljárások teljes vállalati működésre vetített pozitív hatásainak számszerűsítését. Az új technológiák implementálásából származó eredmény vagy veszteségelkerülés számszerűsítése pedig ösztönzőként funkcionálhat az adott vállalat vezetőségének, aminek következtében még inkább érdekelték lennének a technológiai átállásban. A folyamat eredményeként a ROI-ben való kételkedés pedig mérséklődhet, ezzel elősegítve az új megoldásokra való átállást.

Egy másik kulcsfontosságú kérdés az adoptációra vonatkozóan a munkavállalók szakértelme. A visszaélés-felderítéshez releváns technológiák megfelelő alkalmazásának szükséges feltétele a technikai szakértelem. Azonban pl. a programozó ismereteken túl előnyös, ha az egyének magas szintű iparág-specifikus és/vagy visszaélésmeelőzési tudással is rendelkeznek.⁶ Például, az infrastruktúrához köthető, beszerzési korrupciós kockázatok eltérőek lehetnek az egészségügyi szektoréitól azok megjelenési formáját és komplexitásának szintjét tekintve.

Az adatok elérhetőségének és minőségének csorbulása is nehezítheti a technológiai átállást. A vállalatok adatelemzéseikhez különböző forrású adatokat használnak fel.⁷ A cégek közel háromnegyede belső, strukturált adatokkal dolgozik, ezzel a legnépszerűbb adatforrássá téve azt. Ezzel ellentétben a cégek 30%-a nemstrukturált belső adatokat használ elemzéseikhez. További gyakori források közé tartoznak a munkavállalók eszközei, illetve külső források, mint például nyilvános adatok, kormányzati listák, vagy harmadik féltől származtatott adatok. Az adatok minőségének, konzisztenciájának és biztonságának, valamint az elemzések értékelésének és monitorozásának érdekében érdemes lehet az egységes adatmegosztást elősegíteni az „adat-előállítókkal” és az „adatfogyasztókkal” való kooperáció megalapozása által. Mindazonáltal az új folyamatok és eszközök adoptálása jelentősen függ az üzleti kultúrától is; értesse az adatelemzés nyújtotta előnyöket, de reális elvárásokkal rendelkezzen és tartsa fent a szakmai szkepticizmust, amikor azt csalási vagy korrupciós kockázatok összesítésére használják.

Az adatközpontú szempontok mellett egy vállalat költségvetéséhez kapcsolódó korlátozások is megghiúsíthatják az új technológiák implementációját. A pénzügyi források számottevően befolyásolják egy cég azon képességét, hogy milyen hatékonyan azonosítja és előzi meg a visszaéléseket. Ez különösen igaz olyan időszakokban, amikor a vállalatok a visszaélések növekedését tapasztalják.⁸ Az ACFE felmérése alapján a COVID-19 beköszöntése óta eltelt időszakban a vállalatok 51%-a fedett fel több visszaélést, és 71%-a prognosztizálja a visszaélési minták vállalatokra vetített hatásának növekedését a következő években. Optimizmusra adhat azonban okot a tény, hogy a megkérdezett vállalatok több, mint harmada a visszaélés-elleni technológiákra vonatkozó költségvetésük növelését tették a leggyakoribb befektetési területté. Emellett a 2022-es pénzügyi évre a cégek majdnem fele tervezi tovább növelni a csalás elleni programokra szánt befektetését.

Összefoglalás

A pénzügyi jellegű visszaélések elleni küzdelemnek számos hozzájáruló tényezője van. A gazdasági entitások folyamatainak digitális térbe való áthelyeződése egyre inkább szükségessé teszi az új technológiák és eszközök átvételét

---

⁶ OECD - Analytics for Integrity: Data-Driven Approaches for Enhancing Corruption and Fraud Risk Assessments - <https://www.acfe.com/press-release.aspx?id=4294973129>

⁷ ACFE – Benchmarking Technology Report - https://www.acfe.com/uploadedFiles/ACFE_Website/Content/resources/Benchmarking_Technology_Report.pdf

⁸ ACFE - The next normal: Preparing for a post-Pandemic fraud landscape - https://www.acfe.com/uploadedFiles/ACFE_Website/Content/covid19/Covid-19-Preparing-for-a-Post-Pandemic-Fraud-Landscape.pdf

és integrációját. Ahogyan egy új technológia implementációja nehézségekkel és korlátokba ütközéssel jár, úgy ez elmondható a visszaélés-elleni módszerekkel is. Azonban a kezdeti problémák megoldása kulcsfontosságú lehet a csalási kockázatok felderítésére és kezelésére vonatkozó eljárások hatékonyabbá tételére. Ezzel egyrészt a meglévő folyamatok hatékonyabbak és hatásosabbak lesznek, ami által több visszaélés-típusú viselkedés fedhető fel, másrészt új, más fókuszú folyamatok is bekerülhetnek a módszertanba bizonyos feladatok automatizálása által. Mindennek a gazdasági szerepét ma már a hatóságok és a vállalatok is belátják, sőt, az is látható, hogy az etikusabb és hatékonyabb üzleti működés érdekében egyre többet fognak költeni a csalás- és korrupcióellenes törekvéseik adatalapúvá tételére.